

Til
Statnett
Nydalen allé 33,
0484 Oslo

Oversendt via firmapost@statnett.no og torkil.bardsgjerde@statnett.no

Oslo, 4. april 2025

Høringsinnspill til Statnetts høring om ny modell for fastsettelse av tariffer

Om oss

Samfunnsbedriftene Energi & IKT (SBE) er en arbeidsgiver- og interesseorganisasjon for nær 140 mindre og mellomstore energiselskap. Virksomhetene deltar i hele verdikjeden for energi, fra produksjon av fjernvarme, solvann- og vindkraft, til distribusjon og omsetning av elektrisitet.

Innledning

Samfunnsbedriftene Energi & IKT takker for muligheten til å komme med innspill til Statnetts høring om ny modell for fastsettelse av tariffer.

Nettkostnadene på transmisjonsnivå er spådd økt kraftig fremover på grunn av både erstatningen av eldre kraftnett, men også for å bygge ny kapasitet som skal møte økt produksjons- og etterspørselsvekst. Kjernespørsmålet er hvordan kostnadene fra disse store investeringene skal fordeles mellom ulike kundegrupper.

Kostnadsspørsmålet er et viktig samfunnsspørsmål som vi på vegne av våre medlemmer ønsker å komme med våre betraktninger.

SBE mener Statnett har kommet med noen gode vurderinger i sitt forslag, men at det fortsatt er rom for forbedringer. Vi er særlig uenige i Statnetts vurdering knyttet til en ønsket endring av K-faktoren. Vår overordnede vurdering er uansett at forslaget til ny modell er et steg i riktig retning. Med de store kostnadsøkningene som forespeiles må alle forbruksgrupper bidra i økt grad. Det omfatter spesielt industri og kraftproduksjon. Vår vurdering er at om man skjermer industri og kraftproduksjon, vil kostnadsløftet bli for tungt for forbrukerne alene. Det vil kunne bidra negativt for det grønne skiftet. Nedenfor følger våre konkrete innspill til de foreslåtte endringene.

Våre betraktninger

Samlokaliseringsrabatten (k-faktor) må bestå

Statnett skriver i høringsnotatet at de mener dagens samlokaliseringsrabatt ikke fungerer godt og at de ønsker å vurdere andre alternativer til dagens ordning på sikt. Samtidig forslåes, slik vi leser det, ingen gode alternativer i høringsutkastet og at dagens ordning foreløpig videreføres.

SBE er uenige med Statnetts vurdering om at samlokaliseringsrabatten ikke fungerer etter hensikt. Bakgrunnen for innføringen av rabatten var at det var lønnsomt for samfunnet at forbruk og produksjon lokaliserte seg i nærheten av hverandre. Det fører til lavere nett-tap, fordi kraften flyttes over kortere avstander. Det koster samfunnet stort å transportere store mengder kraft over lange avstander og er lite effektivt ressursbruk.

Vår oppfatning er at man i mindre grad bygger forbruk i nærheten av kraftproduksjon i dag. Som sådan bør man vurdere om rabatten er tilstrekkelig nok, med tanke på den samfunnsøkonomiske effekten man får ved å legge produksjon og forbruk sammen. Etter vår mening er det et feilsteg og lite samfunnsøkonomisk å fase ut denne ordningen. Det er mulig dagens innretning bør justeres, men vi mener det ikke er grunnlag for å avvike ordningen. SBE oppfordrer derfor Statnett til å revurdere sitt standpunkt.

Støtter innføring av kapasitetsledd

Statnett forslår å innføre et kapasitetsledd i tariffing for forbruk for å gi insentiver til at kundene kan redusere egen makslast. Det mener SBE er et positivt tiltak som kan føre til at man utjevner makslasten i nettet og utsetter investeringer. Totalt sett kan det medvirke til at nettet utnyttes og driftes bedre. SBE registrerer derimot at det ikke kommer tydelig fram om samlokaliseringsrabatten vil gjelde for kapasitetsleddet. I dag gjelder rabatten for hele fastleddet. Vi mener derfor at rabatten også må gjelde kapasitetsleddet.

Liknende kapasitetsledd har vært innført i distribusjonsnettet i noen år. Erfaringene fra distribusjonsnettet har så langt ikke vært klare. Men det er grunn til å tro at på lenger sikt, vil kundene tilpasse seg etter makseffektutakk. Tatt i betraktning at kraftmarkedet har vært gjennom en svært spesiell periode i samme tidsrom som innføringen av kapasitetsleddet i distribusjonsnettet, kan man heller ikke legge for mye vekt på foreløpig erfaringer.

Vår oppfatning er at et riktig prissignal for bruk av effekt er viktig og positivt for strømmettet. Det forstår vi innføringen av kapasitetsleddet vil medvirke til. Et tankekors er det derimot hvordan innføringen av et kapasitetsledd i transmisjonsnettet skal kunne gi gode signaler til kunder i underliggende nett. Her

bør Statnett og nettselskapene jobbe sammen slik at også de kundene får riktigere prissignaler å forholde seg til.

Dagens energiledd – utspilt sin rolle?

Energileddet skal speile de marginale tapskostnadene i nettet og betales av både forbruk og produksjon. Statnett stiller i høringsnotatet spørsmål om dagens energiledd bør revideres. Bakgrunnen er stor volatilitet i strømprisene og store forskjeller mellom prisområdene. Statnett vurderer om energileddet har en hensikt som et prissignal i dag, men istedenfor at spotprisen i seg selv er tilstrekkelig prissignal for adferdsendring.

SBE ser utfordringene som Statnett peker på og stiller oss bak konklusjonen at energileddet spiller en mindre rolle for tilpasninger enn før. Derfor kan det være hensiktsmessig med en revidering av energileddet. Samtidig, er vårt standpunkt at aktørene bør bli eksponert for den byrden man påfører nettet ved overføring. SBE ser få andre alternativer til dagens energiledd i dag, men støtter at det kan være hensiktsmessig å se på alternative prismodeller på lenger sikt.

Redusert tariff til store enkeltforbrukere bør ha krav om fleksibilitet

Stort og stabilt forbruk fra store enkeltforbrukere (>15MW/100 GWh) spiller en viktig rolle i kraftsystemet, ikke minst ved å redusere behovet for reservemarkedstjenester. Til gjengjeld har slike forbrukere tradisjonelt fått redusert nett-tariff. I dag får slike forbrukere en tariffreduksjon på 50 prosent.

Statnett foreslår å videreføre eksisterende ordning med redusert tariff mot at forbrukeren deltar med sin fleksibilitet i reservemarkedene. Industrien (både eksisterende og ny industri) står for mye av etterspørselen i markedet. Fleksibiliteten til denne forbruksgruppen kan derfor få store utslag for å få ned kostnadene for systemtjenestene. Ringeffekten er at dette redusere tariffen for alle andre forbrukskunder.

I tillegg vil vi peke på at med større innslag av ny variabel fornybar energi og overgang til 15 minutters oppløsning i kraftmarkedet, blir behovet for fleksibilitet betydelig viktigere fremover. På samme tid kan økt fleksibilitet hos industrien kunne redusere ekstrempriker i topplasttimer. SBE mener derfor det er fornuftig at det stilles krav til at industrien må delta med den fleksibiliteten de har tilgjengelig for fortsatt å få reduksjon i tariffen.

Innmatningstariffen bør endres

Dagens innmatningstariff i Norden har et makstak på 1,2 Euro/MWh. Taket er satt gjennom EU-regulering og kan ikke endres unilateralt av Statnett. I Europa varierer tariffen stort mellom ulike land. Bakgrunnen for reguleringen var å harmonisere konkurransevilkårene for europeiske kraftprodusenter. Det er et viktig prinsipp.

Samtidig er det store forskjeller i kraftprisene i Norge og Europa som også bidrar til hvilken grad produsentene kan bidra.

Med bakgrunn i den store kostnadsøkningen som Statnett ser for seg fremover, mener Statnett at man bør jobbe for å endre EU-reguleringen og makstaket. Det vil kreve endringer på europeisk nivå.

Det er mange år siden makstaket for innmatningstariffen ble innført i Europa og Norge. Tariffen har ikke blitt justert siden og er moden for en revidering. Tariffen skal utformes objektivt og ikke-diskriminerende. Det blir krevende å få til, når tariffen for en kundegruppe ikke justeres i takt med kostnadene. SBE mener at produsentene også nyter godt av strømnettet og bør være med å betale for bruken i større grad enn i dag. Samtidig, ser vi at det er store forskjeller på kraftprisene i Norge. En grunn er manglende strømnnett mellom Nord-Sør. Det gjør at betalingsevne til produsentene variere stort. SBE ser derfor for seg at man bør ta dette til etterretning, ved en eventuell justering av innmatningstariffen.

Anleggsbidraget fungerer ikke etter hensikt

Statnett peker i høringsforslaget på at dagens ordning for anleggsbidrag ikke fungerer optimalt. Blant annet peker de på at det blir vilkårlig hvilken kunde som utløser ny investering. En konsekvens kan da bli at kundene venter til Statnett «må» ta investeringen selv. I et slikt scenario er det resten av kundene som da blir belastet for investeringen, mens forbrukeren som i utgangspunktet skulle tatt en del av investeringen betaler ingenting. Det er også nevnt at lokaliseringssignaler, som anleggsbidraget er ment å sende, i dag er forkludret. I dag oppleves det fra alle nettnivåer at et slik signal ikke er til stede. I tillegg kommer prissignalet for sent. Som konsekvens trekker kunden seg når de får den endelige prisen for anleggsbidraget. I likhet med Statnett har SBE også sett større utfordringer med dagens regler.

RME har fått i oppdrag å utrede dette før sommeren. SBE deltar inn mot arbeidet til RME og jobber for å få til et standardisert anleggsbidrag.

Med vennlig hilsen

Mona Adolfsen

Direktør for Samfunnsbedriftene Energi